

PRZEWODY DOKTORSKIE ZAMKNIĘTE
WYDZIAŁ POLONISTYKI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
(2008)

- [a: dane personalne doktoranta/doktorantki;
- b: tytuł pracy;
- c: słowa kluczowe;
- d: data otwarcia przewodu;
- e: dane personalne promotora/promotorki;
- f: dane personalne recenzentów;
- g: data nadania stopnia doktora;
- h: abstrakt]

1

a) **ANTONIUK Mateusz**

b) Otwieranie głosu. Wczesna twórczość Zbigniewa Herberta (1948–1957) w kontekście historycznoliterackim i w świetle badań archiwalnych

c) historia literatury, wczesna twórczość Zbigniewa Herberta

d) 29 III 2006

e) prof. dr hab. Ewa Miodońska-Brookes

f) prof. dr hab. Jacek Petelenz-Łukasiewicz (Uwr.); prof. dr hab. Wojciech Ligęza (UJ)

g) 3 XII 2008

h) Tematem rozprawy jest wczesny okres twórczości Zbigniewa Herberta, przypadający między rokiem 1948 (pierwsze poważne próby liryczne i dramatopisarskie) a rokiem 1957 (wydanie tomu „Hermes, pies i gwiazda”). Praca rekonstruuje proces opanowywania przez Herberta różnych obszarów, form i możliwości wypowiedzi literackiej. Obraz „otwierania głosu” poety-dramatopisarza-prozaika został uformowany w oparciu o kwerendę archiwalną, która odsłania liczne utwory niepublikowane (np. korpus 23 opowiadań). Ponadto, rozwój twórczości Herberta jest sytuowany w kontekście historycznym, tworzonym przez zjawiska występujące w literaturze polskiej okresu Dwudziestolecia Międzywojennego, II wojny światowej oraz pierwszych lat powojennych. Praca została podzielona na dwie główne części: pierwsza opisuje rodzajowe i gatunkowe zróżnicowanie wczesnego pisarstwa Zbigniewa Herberta, druga ukazuje działania podejmowane przez autora w języku poetyckim. W każdym rozdziale szczególna uwaga poświęcana jest problematyce formy i konstrukcji wypowiedzi. Praca dąży do ustaleń genologicznych, wersologicznych, stylistycznych; na gruncie procedur analitycznych budowane są propozycje interpretacyjnej lektury wybranych utworów. W ograniczonym stopniu wykorzystany został kontekst biograficzny i socjologiczny.

2

a) **BILCZEWSKI Tomasz**

b) Komparatystyka literacka jako sztuka interpretacji w kontekście badań nad przekładem

c) komparatystyka literacka, translatologia, hermeneutyka, teoria literatury

d) 21 V 2003

e) prof. dr hab. Stanisław Balbus

f) prof. dr hab. Ewa Kraskowska (UAM); prof. dr hab. Michał P. Markowski (UJ)
g) 18 VI 2008

h) Dysertacja koncentruje się na przypomnieniu wybranych tradycji kształtujących obecne dyskusje nad kondycją komparatystyki, która nie doczekała się do dnia dzisiejszego konsensusu w sprawie swojego statusu na mapie współczesnej humanistyki. Co jedni poczytują za intelektualną słabość, a inni entuzjastycznie afirmują jako świadectwo rewizji konwencjonalizujących się z czasem praktyk interpretacyjnych. Część pierwsza rekonstruuje korzenie komparatystycznej aktywności, skąpo opisywane w literaturze przedmiotu zwłaszcza w odniesieniu do w. XIX, pokazując ich konsekwencje dla nowszych koncepcji dyscypliny. Są one punktem wyjścia trzeciej części skupionej na najnowszych pracach i debatach. Najobszerniejsza część druga pokazuje rozwój badań nad przekładem w ramach komparatystyki w świetle rozmaitych nurtów poststrukturalizmu. Przyniósł on odświeżenie skostniałych kategorii używanych do opisu zjawiska translacji, ukazując go jako złożony fenomen, przypominający raczej swoistą hybrydę aniżeli prosty mechanizm reprodukcji. Wielu badaczy-komparatystów, często w nawiązaniu do tradycji nowoczesnej hermeneutyki, wy dobyło z akademickiego cienia problematykę translacji, umieszczając ją w samym centrum badań nad literaturą i kulturą (translation turn). Zasadniczym pytaniem o ontologiczny status komparatystyki towarzyszą w pracy interpretacyjne itineraria, ilustrujące poprzez lekturę poezji wybrane problemy teoretyczne (A. Mickiewicz, J. Keats, W. B. Yeats, Cz. Miłosz, S. Heaney).

3

a) **CHOJOWSKA-SZYMAŃSKA Anna**

b) Tragedia humanistyczna w świetle renesansowej teorii genologicznej

c) tragedia humanistyczna, retoryka, gatunek

d) 21 V 2003

e) prof. dr hab. Andrzej Borowski

f) prof. dr hab. Krzysztof Obremski (UMK); dr hab. prof. UJ Albert Gorzkowski

g) 26 III 2008

h) Przedmiotem rozprawy jest wyodrębnienie cech genologicznych tragedii humanistycznej – gatunku dramatu regularnego niezwykle popularnego w renesansowej Europie, będącego wynikiem rekonstrukcji klasycznego grecko-rzymskiego wzorca tragedii. Zawarte w dysertacji rozważania skupiają się wokół analizy porównawczej artystycznych technik wykorzystanych przez autorów pięciu tragedii opublikowanych na terenie Rzeczypospolitej na przełomie XVI i XVII w. Utwory te to: *Odprawa posłów greckich* J. Kochanowskiego, *Troas* Ł. Górnickiego, *Jeftes* J. Zawickiego oraz *Castus Joseph* i *Pentesilea* Sz. Szymonowica. Analiza tych tekstów stała się punktem wyjścia dla próby sformułowania podstawowych reguł poetyki tragedii renesansowej. Do analizy została zastosowana metoda retoryczna jako najbardziej adekwatna do badania tekstu literatury dawnej, pozwalająca w pewnej mierze odtworzyć badaczowi twórczą drogę autora.

Szczególny nacisk został tu położony na procedury imitacyjne, dzięki którym tragedia humanistyczna przynależy nadal do szeroko pojętego gatunku tragedii oraz na zabiegi emulacyjne, dzięki którym badany typ tragedii staje się nową, specyficzną odmianą gatunku przynależną renesansowej kulturze europejskiej, wyrosłej z trzech nurtów tradycji: biblijnej, antycznej grecko-rzymskiej oraz chrześcijańskiej.

Rozważania nad staropolskimi tekstami zostały osadzone w kontekście historycznego rozwoju gatunku w Europie.

4

a) **CIEŚLAK-SOKOŁOWSKI Tomasz**

b) Moment lingwistyczny. Nowofalowa poezja lingwistyczna – termin krytycznoliteracki a praktyka poetycka

c) gra, nowa fala, poezja lingwistyczna

d) 18 IV 2004

e) prof. dr hab. Marta Wyka

f) prof. dr hab. Edward Balcerzan (UAM); prof. dr hab. Marian Stala (UJ)

g) 26 III 2008

h) W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że poezja lingwistyczna w polskiej poezji powojennej miała trzy swoje realizacje. Pierwszą z nich była twórczość takich poetów jak Miron Białoszewski, Tymoteusz Karpowicz, a więc pisarzy debiutujących po roku 1956. O ich też twórczości mówi Janusz Sławiński w tekście *Próba porządkowania doświadczeń* z 1964 roku, tekście, w którym po raz pierwszy użyto terminu „poezja lingwistyczna”. Drugą odsłoną poezji lingwistycznej była działalność programowa (manifesty) oraz poetycka Barańczaka i Krynickiego, a więc twórców pokolenia 68, Nowej Fali. Trzecią wreszcie realizacją tejże tendencji w polskiej poezji powojennej są teksty tzw. Warszawskich neolingwistów. Dotychczasowe opracowania opisujące zjawisko poezji lingwistycznej koncentrowały się przede wszystkim na pierwszej oraz drugiej z wymienionych wyżej generacji poetyckich. Po drugie, najczęściej – co stało się z czasem komunałem, powielaną kliszą badawczą – analizowano poezję lingwistyczną jako zjawisko specyficznie polskie. Po trzecie wreszcie, zawsze przyjmowano, niejako apriorycznie, że coś takiego, jak poezja lingwistyczna istnieje. Z tymi trzema przesądami badawczymi Autor chce w swojej pracy się zmierzyć.

5

a) **DĄBROWSKA Justyna**

b) Ukraina w twórczości mistycznej Juliusza Słowackiego

c) Ukraina, Słowacki, twórczość mistyczna, romantyzm

d) 16 II 2004

e) prof. dr hab. Franciszek Ziejka

f) prof. dr hab. Marek Piechota (UŚ); prof. dr hab. Marian Stala (UJ)

g) 28 V 2008

h) Rozprawa poświęcona jest obrazom ziemi ukraińskiej zawartym w ostatnich (tzw. mistycznych) dziełach Juliusza Słowackiego. Główne założenia pracy to przyjęcie stanowiska Ryszarda Przybylskiego w kwestii datowania tzw. przełomu mistycznego oraz przyjęcie teorii obrazu poetyckiego Gastona Bachelarda jako narzędzia do badania dzieła literackiego. Wprowadzenie do całości rozprawy omawia kwestię fenomenu Ukrainy w literaturze polskiej, zwłaszcza romantycznej. Pierwszy rozdział pracy poświęcony jest stanowi badań nad problematyką ukraińską dotyczącą mistycznych dzieł Słowackiego. Omawia najważniejsze spośród wielu koncepcji odczytania ostatnich utworów autora *Kordiana* i jednocześnie staje się tłem dla tez postawionych przez autorkę. Część druga rozprawy dotyczy zagadnień związanych z romantyczną koncepcją wyobraźni poetyckiej oraz szczegółowo omawia teorię obrazu poetyckiego stworzoną przez Gastona Bachelarda. Autorka próbuje także znaleźć punkty łączące filozofię francuskiego badacza literatury z założeniami epoki romantyzmu. Najważniejsza część dysertacji poświęcona jest analizie wybranych obrazów poetyckich stworzonych przez Słowackiego i ukazujących ziemię ukraińską w najbardziej znaczących wymiarach. Poszczególne rozdziały prezentują obrazy przyrody, domostw, mogił i trumien oraz bohaterów wydarzeń rozgrywających się na Ukrainie. Całość rozprawy zamyka

zakończenie – klamra kompozycyjna i próba sformułowania wniosków. Najważniejszy z nich dotyczy ukazania Ukrainy jako ziemi, o której niezwykłości i ambiwalencji stanowią ogień przemian i krew bohaterów.

6

a) **HORWATH Ewa**

b) Ku poprawności dla sprawności. Koncepcja podręcznika do języka polskiego dla klas gimnazjalnych

c) uczeń, podręcznik, poprawność językowa, sprawność komunikacyjna

d) 3 III 1983

e) prof. dr hab. Jadwiga Kowalikowa

f) prof. dr hab. Urszula Żydek-Bednarczuk (UŚ); prof. dr hab. Bogusław Dunaj (UJ)

g) 23 IV 2008

h) W rozprawie doktorskiej opracowano nową koncepcję podręcznika do języka polskiego w gimnazjum.

Propozycja całościowego nauczania języka polskiego zakłada do każdej klasy gimnazjum jeden podręcznik do kształcenia literackiego, kulturowego i językowego, poszerzony o treści ścieżek edukacyjnych. Podręcznik wspomagany i uzupełniany jest przez zeszyt ćwiczeń, utrwalający poprawne korzystanie z przyswojonej wiedzy oraz płytkę CD z materiałami do indywidualnego wykorzystania przez ucznia.

Program językowy zakłada kształcenie i usprawnianie umiejętności ucznia związanych zarówno z odbiorem różnorodnych tekstów, jak i samodzielnym tworzeniem poprawnych językowo wypowiedzi w formie pisanej i mówionej, w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, skierowanych do różnych odbiorców. Tak rozumiane kształcenie językowe jest integralnie powiązane z kształceniem literackim i kulturowym. Celem kształcenia językowego jest więc uformowanie ucznia – osoby kompetentnej komunikacyjnie.

Taka koncepcja powstała w oparciu o przeprowadzony eksperyment pedagogiczny. Eksperyment składał się z dwóch faz: pierwsza związana była z opracowaniem najefektywniejszego sposobu nauczania języka, druga – sprawdzała skuteczność tej metody.

7

a) **KOŚKA Lidia**

b) Autobiografia słowa. Twórczość Stanisława Jerzego Leca

c) aforyzm, poezja, tożsamość, cytat, żydowskość

d) 18 IX 1990

e) prof. dr hab. Magdalena Popiel

f) prof. dr hab. Jerzy Święch (UMCS); prof. dr hab. Marian Stala (UJ)

g) 3 XII 2008

h) Praca poświęcona jest twórczości Stanisława Jerzego Leca, z akcentem położonym na *Myśli nieuczesane*. W części pierwszej, utwory przedwojenne (satyryczne wiersze i felietony), przedstawione są jako przestrzeń kształtowania poetyki gier słownych i strategii hiperbolizacyjnych. Część druga jest analizą liryki powojennej jako świadectwa rozbicia tożsamości współczesnego człowieka oraz przemian formy poetyckiej zmierzającej ku lapidarności i ogołoceniu. Trzecia część, poświęcona *Myślom nieuczesanym*, zawiera trzynaście esejów rozwijających następujące wątki: charakterystyka i potencjał formy aforystycznej; aforyzm a maksyma; odwołanie do niemieckojęzycznej tradycji aforystycznej; relacja wyizolowanego aforyzmu z książką aforystyczną jako całością; odniesienie *Myśli nieuczesanych* do tradycji myśli greckiej i żydowskiej. Lata między Październikiem'56 a

Marcem'68 jako „epoka aforystyczna” i obraz tych lat w *Myślach nieuczesanych*; antytotalitaryzm i śmiech; uniwersalny „świat przedstawiony” Lecowskiego aforyzmu; cytat i komentarz jako jego schemat; pytanie jako praktykowanie wolności; refleksje o myśleniu; refleksje o słowie poetyckim; kultura ruiny a kultura cytatu; Lec jako ostatni, czyli przedstawiciel intelektualnej formacji polskich Żydów, wyniszczonej w Zagładzie.

8

a) **KOWALSKA Agnieszka**

b) Sztuka aktorska w teatrach krakowskich dwudziestolecia międzywojennego

c) aktor, teatr, Kraków

d) 24 XI 2003

e) prof. dr hab. Jacek Popiel

f) prof. dr hab. Anna Krajewska (UAM); dr hab. prof. UJ Grzegorz Niziołek

g) 23 I 2008

h) Celem przygotowanej pracy doktorskiej było opisanie oraz sklasyfikowanie sposobów i technik gry aktorskiej w teatrach Krakowa od roku 1918 do 1939. Teatr dwudziestolecia międzywojennego nie mógł zostać scharakteryzowany bez określenia jego stosunku do XIX wiecznej scenicznej tradycji Stanisława Koźmiana i Młodej Polski. Dlatego pierwsza część rozprawy została poświęcona zarówno kondycji zawodu aktora, stosunkowi społeczeństwa do artystów scenicznych jak i przemianom dokonującym się w sztuce aktorskiej. W kolejnych rozdziałach zamieszczono charakterystyki poszczególnych krakowskich scen. W dwudziestoleciu międzywojennym istniały w mieście takie teatry jak: Teatr im. J. Słowackiego, Teatr Ludowy (Powszechny), komediowy Teatr „Bagatela” (1919 – 1926) czy awangardowy Cricot (1933 – 1939). Szczegółowo opisano sztukę aktorską w poszczególnych gatunkach dramatycznych, przybliżono niektóre sylwetki artystów oraz ich wpływ na rozwój teatru w mieście. Autorka zwróciła uwagę na poszczególne elementy ekspresji i techniki aktorskiej: sposób podawania wiersza i prozy, gest i mimikę, ruch sceniczny i kostiumy. Podstawę badań stanowiły recenzje teatralne, wspomnienia i listy ludzi sztuki, manifesty artystyczne, wypowiedzi teoretyczne aktorów, krytyków, artystów teatru, naukowców oraz różnego rodzaju materiały źródłowe.

9

a) **MOMRO Jakub**

b) Milczenie i nieobecność. Figury podmiotowości w twórczości Samuela Becketta.

c) podmiot, literatura krytyczna, modernizm, filozofia zdarzenia

d) 16 II 2004

e) prof. dr hab. Jerzy Jarzębski

f) dr hab. Agata Bielik-Robson (PAN); prof. dr hab. Ryszard Nycz (UJ)

g) 29 IX 2008

h) Rozprawa jest próbą prześledzenia przemian figur podmiotowości w dziele Samuela Becketta. Przedmiotem pracy są zarówno teksty prozatorskie, jak i poetyckie czy dramatyczne. Główne odniesienia teoretyczne stanowią filozofia Theodora W. Adorno oraz Maurice'a Blanchota. Pierwszy z myślicieli pozwolił zobaczyć te utwory w perspektywie dialektycznego procesu wydobywania przeciwieństw, jaki zachodzi w relacji pomiędzy świadomością i literaturą jako dziełem sztuki oraz przez prymat epistemologicznie zorientowanej zasady krytycznej, drugi – odnaleźć w nich mało ortodoksyjną ontologię. U obydwu autorów pojawiał się ten sam podstawowy wątek negatywności, który zbliżył ich do autora „Jak jest”. Te dwie perspektywy, którymi pragnęłam się posłużyć jako modalnymi

ramami mojego wywodu, stały się okazją do tego, ażeby spróbować uchwycić podstawowe dla mnie kategorie milczenia i nieobecności, emblematycznie określające pisarstwo Samuela Becketta.

10

a) **MORAWIECKA Karolina**

b) Labirynt Tezeusza. Od polskiej powieści labiryntowej końca XIX wieku po klasyczną powieść detektywistyczną

c) labirynt, realizm, powieść detektywistyczna

d) 26 IV 2004

e) prof. dr hab. Zofia Zarębianka

f) prof. dr hab. Jarosław Ławski (UwB); prof. dr hab. Jerzy Jarzębski (UJ)

g) 26 III 2008

h) Główną tezą pracy *Labirynt Tezeusza. Od polskiej powieści labiryntowej końca XIX wieku po klasyczną powieść detektywistyczną* jest twierdzenie, że polskie powieści dojrzałego realizmu oraz powieści detektywistyczne realizują ten sam model powieściowy – czyli tzw. labirynt Tezeusza.

Materiałem badawczym są: tryptyk B. Prusa (*Lalka, Emancypantki, Faraon*), *Quo vadis?* H. Sienkiewicza, a także powieści detektywistyczne: *Studium w szkarłacie* A. Conan Doyle'a, *Morderstwo na plebanii, Niedziela na wsi* A. Christie, J. Alexa *Cicha jak ostatnie tchnienie, Śmierć mówi w moim imieniu* oraz B. Akunina *Pelagia i czerwony kogut*.

Schemat klasycznych powieści labiryntowych ukazany jest poprzez analizę przestrzeni, kreacji bohaterów oraz fabuły potraktowanej jako „nić Ariadny”.

W pracy wyróżnić można część teoretyczną, która ma charakter monografii figury labiryntu od czasów starożytnych po jej współczesne rozumienie (rozdziały I, II) oraz część interpretacyjną (rozdziały III i IV).

11

a) **NARĘBSKA Agnieszka**

b) Teatralne fascynacje Zygmunta Nowakowskiego

c) Zygmunt Nowakowski, Teatr im. J. Słowackiego, *Gałązka rozmarynu*

d) 24 V 2004

e) prof. dr hab. Jacek Popiel

f) prof. dr hab. Jan Ciechowicz (UG); prof. dr hab. Dariusz Kosiński (UJ)

g) 18 VI 2008

h) Niniejsza rozprawa stanowi analizę teatralnego dorobku Zygmunta Tempki Nowakowskiego (1891-1963) – aktora, reżysera, dyrektora Teatru im. J. Słowackiego w latach 1926-1929, dramaturga, pisarza, felietonisty. Kolejne rozdziały przynoszą opis dokonań artysty poczynwszy od debiutu w 1910 roku na deskach Teatru Ludowego przez pierwsze mało znaczące role w Teatrze im. J. Słowackiego, wielkie sukcesy odniesione zaraz po I wojnie światowej, twórcze poszukiwania w Warszawie i Łodzi, objęcie dyrekcji przy Placu św. Ducha po spektakularne odejście z teatru oraz wieloletni pobyt na emigracji. W pracy przyjęto porządek chronologiczny a jedyne odstępstwo od tej reguły stanowi rozdział poświęcony pisarskiej twórczości Nowakowskiego ograniczony do utworów dotyczących swą tematyką teatralnych pasji artysty. Rozprawa zawiera ponadto rozbudowany aneks stanowiący spis wszystkich ról Nowakowskiego oraz wyreżyserowanych przez niego sztuk.

12

a) **PETNEKI Noémi**

b) Węgry i Węgrzy w poezji polskiej XVI i XVII wieku

c) barok, literatura staropolska, poezja, renesans, związki polko-węgierskie

d) 23 VI 2004

e) prof. dr hab. Andrzej Borowski

f) prof. dr hab. Jan Ślaski (UW i Uniwersytet w Padwie); prof. dr hab. Laszlo Nagy (UJ)

g) 23 I 2008

h) Związki polsko-węgierskie w XVI i XVII wieku cechowały się niezwykle różnorodnością, co odbija się również w źródłach polskich pochodzących z tego okresu. Niemal u każdego poety znajdujemy jakąś wzmiankę o Węgrach. Od przełomu wieków XVI i XVII pojawia się coraz więcej negatywnych wypowiedzi o Węgrach. Tendencja jest spowodowana – oprócz „sarmatyzacji” i wzrastającego antagonizmu wyznaniowego – głównie czynnikami politycznymi.

Na postrzeganie Węgrów bardzo ważny wpływ mają XVI- i XVII-wieczne kroniki polskie oraz średniowieczne *descriptiones gentium*. Dużą popularnością cieszyły się toposy humanistyczne. Sporadycznie zaobserwować można elementy pochodzące z wierzeń tureckich lub środkowoazjatyckich.

Ich kraj przedstawiano najczęściej w sposób metaforyczny lub alegoryczny, jego losy często jako przestrożę dla Polski. Jako dowód codziennych stosunków Polaków z Węgrami znajdujemy liczne wzmianki o winie węgierskim i innych przejawach kultury materialnej, trafiamy także na węgierskie wyrazy w poezji polskiej.

Praca jest pierwszym szerokim konspektem mającym na celu ujęcie obrazu Węgrów w Polsce okresu nowożytnego.

13

a) **PIECHNIK Anna**

b) Wizerunek kobiety i mężczyzny w językowym obrazie świata ludności wiejskiej (na przykładzie gminy Zakliczyn nad Dunajcem)

c)

d) 31 V 2006

e) prof. dr hab. Halina Kurek

f) prof. dr hab. Halina Pelc (UMCS); dr hab. prof. UJ Zofia Cygal-Krupa

g) 27 II 2008

h) Celem rozprawy jest odtworzenie językowego obrazu kobiety i mężczyzny. Przedmiot analizy stanowi 756 nacechowanych emocjonalnie rzeczownikowych apelatywów używanych na określenie kobiet i mężczyzn, używanych przez średnie i najstarsze pokolenie mieszkańców gminy Zakliczyn nad Dunajcem (powiat Tarnów, dialekt małopolski). Zebrane słownictwo podzielone zostało na cztery pola semantyczne, co umożliwia całościowe spojrzenie na kobietę i mężczyznę (jako na obiekt estetyczny, członka wspólnoty wiejskiej, członka wspólnoty rodzinno-domowej oraz istotę duchową i seksualną). Szczególnie akcentuje się różnice i podobieństwa w wartościowaniu płci. Z analizy materiału językowego wyłania się stereotypowy obraz płci. Za sferę przynależną działalności kobiety uznaje się dom i rodzinę, za pole realizacji dla mężczyzny – aktywność społeczną. Przed kobietą stawia się większe wymagania etyczne, z uwagi na przypisywaną matce rolę wychowawczyni dzieci. W nazwaniach mężczyzny nacisk spoczywa na zdolności do pracy, co łączy się z rolą żywiciela rodziny. Negatywnie oceniane są niezakorzenione w kulturze ludowej zachowania i role społeczne (np. robienie przez kobiety kariery, dbałość o urodę u mężczyzn). Stosunek mieszkańców wsi do zachowań ocenianych tradycyjnie jako niepożądane (np. konkubinat,

zdominowanie mężczyzny przez kobietę, staropanieństwo, alkoholizm) nie ulega znaczącej liberalizacji.

14

a) **RUSZER Andrzej**

b) Mowa sądowa jako retoryczny gatunek tekstu

c) retoryka, mowa sądowa, dyskurs sądowy, argumentacja, perswazja

d) 26 IV 2004

e) prof. dr hab. Janina Labocha

f) prof. dr hab. Kazimierz Ożóg (UR); prof. dr hab. Renata Przybylska (UJ)

g) 18 VI 2008

h) Przedmiotem rozprawy jest próba odtworzenia dyskursu związanego z głośnym procesem sądowym przeciwko byłym funkcjonariuszom milicji, którzy stanęli przed katowickim Sądem Wojewódzkim w 1993 roku w sprawie pacyfikacji strajku górników w kopalniach Wujek i Manifest Lipcowy podczas stanu wojennego. Podstawa i metodą badawczą jest analiza mów sądowych wygłaszanych przed ogłoszeniem orzeczenia (wyroku) z punktu widzenia retoryki i teorii tekstu. Przyjmuję założenie, że dyskurs sądowy konstruuje określone akty mowy (np. zeznanie świadka, wyjaśnienie oskarżonego, opinia biegłego) mające miejsce na sali rozpraw oraz, jak w przypadku medialnych procesów, wypowiedzi publiczne, debaty telewizyjne, czyli wszystko to, co składa się na tło komunikacyjne dyskursu tworzonego przez opinię publiczną. Wszystkie te akty podporządkowane są określonym regułom kulturowym, rytuałom społecznym oraz zasadom wynikającym z mocy prawa. Wśród językowych kryteriów klasyfikacji tekstów za najważniejsze uznaję formuły performatywne (sprawcze), perswazję przekazu, ustność i/lub pisemność, kategorię oficjalności, funkcjonalne zróżnicowanie języka ogólnego (styl urzędowy, potoczny, artystyczny) oraz właściwości retoryczne, takie jak: argumentacja, topika i tropy. Mowę końcową uznaję za tekst zawierający najważniejszy materiał do analizy retorycznej. Dlatego też w części badawczej skupiam się wyłącznie na analizie mów obrończych, w których odkrywam potencjał językowych i stylistycznych za biegów retorycznych.

Za najważniejszy element mów sądowych uznaję perswazję przekazu, którą analizuję, poddając badaniom mechanizmy perswazyjne takie, jak: wartościowanie, strategie argumentacyjne i erystyczne, schematy inwencyjno-dyspozycyjne oraz retoryczne topoty.

W analizowanych dziewięciu mowach obrończych dużą rolę przypisuję koncepcji wprowadzenia (*exordium*) dowodząc, że mówcy realizują konwencję topiczną podporządkowaną zasadom pozyskania przychylności odbiorcy (*captatio benevolentiae*).

Mowa sądowa ze względu na niejednorodną sytuację komunikacyjną jest tekstem nadbudowanym na innych tekstach i wypowiedziach zanurzonych w sądowym dyskursie (np. w gatunkach takich jak: wyjaśnienie oskarżonego czy zeznanie świadka). W sytuacji wygłaszania staje się tekstem wtórnie mówionym, podlegającym zasadom ustności (oralności) przekazu.

15

a) **SKWIRUT Daniel**

b) Klasycyzm w poezji Leopolda Staffa na tle dwudziestowiecznym. Historia recepcji i propozycje interpretacji

c) klasycyzm, dojrzewanie, (nie)doskonałość, forma, treść

d) 23 V 2005

e) prof. dr hab. Marian Stala

f) prof. dr hab. Danuta Opacka-Walasek (UŚ); dr hab. prof. UJ Anna Czabanowska-Wróbel
g) 18 VI 2008

h) rozprawa niniejsza jest:

- rekonstrukcją znaczenia terminu „klasycyzm Staffa” na podstawie dotychczasowych sądów krytycznych (część I);
- próbą syntezy głównych problemów poezji Staffa podejmowaną jednakże z pytaniem, czy taki tradycyjny sposób lektury może być wystarczający (część II);
- propozycją definicji klasycyzmu prototypowego (rozwojowego) jako członu bez opozycji oraz jako nietrwałego wyniku mediacji między skrajnościami Staffowskiego świata (część III).

16

a) **SOBOLCZYK Piotr**

b) Recepcja poezji i prozy Mirona Białoszewskiego

c) Białoszewski, recepcja, dyskurs, konstruktywizm

d) 25 IV 2005

e) prof. dr hab. Stanisław Balbus

f) prof. dr hab. Piotr Michałowski (US); prof. dr hab. Wojciech Ligęza (UJ)

g) 18 VI 2008

h) Rozprawa podejmuje zagadnienie recepcji twórczości pisarza jako drogi instytucje lekturowe od nieznanego debiutanta do jednego z najważniejszych poetów polskich w historii. Przyjęta perspektywa w minimalnym stopniu uwzględnia samo dzieło pisarza, w większym historycznie zmienne sposoby czytania, rozumiane jako przemiany wewnętrzne (metodologiczne) i zewnętrzne (instytucjonalne). W kolejnych rozdziałach opisywane są trzy główne typy dyskursów literaturoznawczych: krytycznoliteracki, naukowy i edukacyjny.

17

a) **SOKALSKA Małgorzata**

b) Inspiracje operowe w polskim dramacie romantycznym. Mickiewicz – Krasiński – Słowacki

c) dramat romantyczny, teatr, opera, komparatystyka

d) 23 V 2005

e) prof. dr hab. Maria Korytowska

f) prof. Dr hab. Elżbieta Nowicka (UAM); prof. dr hab. Jacek Popiel (UJ)

g) 26 III 2008

h) Praca ta poświęcona jest związkowi dramatu romantycznego z operą. Jej punkt wyjścia stanowi fakt dużego zainteresowania operą ze strony odbiorców romantycznych oraz ponadprzeciętnej popularności, jaką sztuka opery i przede wszystkim teatr operowy cieszyły się wśród tytułowych dramaturgów.

Rozdział pierwszy przybliży najwybitniejsze dzieła operowe epoki (między innymi opery W.A. Mozarta, C.M. Webera, G. Meyerbeera, D.F.E. Aubera i V. Belliniego) oraz pozostawione w spuściźnie epistolarnej opinie Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego na temat oglądanych przez nich spektakli operowych.

Zasadniczą część pracy tworzą trzy rozdziały analityczne, poświęcone kolejno dramatom Mickiewicza, Krasińskiego i Słowackiego. Poszczególne dzieła analizowane są z uwzględnieniem trzech głównych kręgów zagadnień:

- warstwy wizualnej dramatu, budowanej w oparciu o dostarczane przez teatr operowy konwencje;

- sposobu stosowania w dramacie właściwych operze struktur formalnych (np. formy arii i recytatywów);

- przypadków kształtowania akcji i rysunku postaci w oparciu o pierwowzory operowe.

Duża ilość inspiracji operowych, możliwych do wskazania w wybranym do analizy materiale, potwierdza tezę o istnieniu wyraźnego związku między estetyką dramatu romantycznego i opery. Opera okazuje się jednym z ważniejszych źródeł wyobraźni dramaturgów romantycznych – źródeł wykorzystywanych jednak przez każdego z poddanych analizie twórców w sposób indywidualny i odmienny.

18

a) **STROKOWSKI Wojciech**

b) W poszukiwaniu efektywnego modelu nauczania składni w szkole

c) nauczanie składni, nowa metoda, kognitywizm

d) 8 IV 2002

e) prof. dr hab. Jadwiga Kowalikowa

f) prof. dr hab. Urszula Żydek-Bednarczyk (UŚ); prof. dr hab. Elżbieta Tabakowska (UJ)

g) 29 IX 2008

h) W rozprawie podjęta została próba stworzenia nowego, funkcjonalnego modelu nauczania składni języka polskiego opartego na metodzie eklektycznej. Punktem wyjścia do refleksji nad dzisiejszym statusem dydaktyki składni jest ogólny przegląd rozwoju teorii składni (rozdziały I-III) oraz poglądów na jej nauczanie (rozdziały IV-V). Autor omawia też obowiązujące dokumenty programowe i podręczniki szkolne (VI), wreszcie analizuje metodologie językoznawcze i metody nauczania składni stosowane w uniwersyteckim kształceniu studentów polonistyki (rozdział VII). Następnie przeprowadza badania nad wiedzą z zakresu składni oraz analizuje i ocenia umiejętności tekstotwórcze uczniów dzisiejszego gimnazjum i liceum (rozdział VIII). Rozdział IX przynosi rozważania nad kształtem metody, a rozdział X – szczegółową koncepcję, na którą składają się cztery działy: I. *Zakotwiczenia kognitywistyczne teorii składniowej (od recepcji do konceptualizacji)*, II. *Osadzenie w gramatyce postrzeganej przez pryzmat kognitywizmu, teorii komunikacji i pragmatyki*, III. *Składnia a kompetencja komunikacyjna* i IV. *Składnia a kompetencja tekstotwórcza*. Koncepcja nauczania składni skupia się głównie na opracowaniu materiału teoretycznego dla nauczyciela, a propozycje metodyczne (ćwiczenia, scenariusze lekcji są jedynie szkicowymi propozycjami do dalszego rozwinięcia).

19

a) **WIROŃSKI Piotr**

b) Antroponimia literacka w wybranych utworach Jerzego Andrzejewskiego i Tadeusza Konwickiego na tle współczesnego systemu nazewniczego

c) antroponimia, stylistyka, systematyka, system nazewnictwa

d) 16 VI 2003

e) prof. dr hab. Władysław Śliwiński

f) prof. dr hab. Stanisław Kozina (AP w Krakowie); prof. dr hab. Halina Kurek (UJ)

g) 27 II 2008

h) Stworzenie systemu nazewniczego (zestawu kategorii antroponimicznych) występujących w stylu potocznym, publicystycznym, urzędowym i naukowym. Odniesienie systemu do antroponimii wybranych utworów Jerzego Andrzejewskiego i Tadeusza Konwickiego. Stworzenie systemu analizy onomastycznej języka artystycznego.

a) **ZĘBALA-GLIK Agnieszka**

b) Tożsamość w świetle kategorii gender. Nowsza i najnowsza proza polska i anglojęzyczna

c) gender, tożsamość, proza

d) 16 II 2004

e) prof. dr hab. Anna Łebkowska

f) prof. dr hab. Ewa Kraskowska (UAM); prof. dr hab. Ryszard Nycz (UJ)

g) 23 IV 2008

h) Niniejsza praca poświęcona jest porównaniu sposobów reprezentacji konstrukcji tożsamości genderowej w literaturze polskiej i anglojęzycznej ostatnich lat. Jej zakres ogranicza się do kwestii związanych z tożsamością kobiecą w związku z bogactwem i złożonością literackich strategii wykorzystywanych przez (głównie) pisarki problematyzujących to zagadnienie. Celem pracy jest wydobywanie miejsc zbieżnych oraz różnic między literaturami obydwu obszarów, kształtowanych przez inne odniesienia kulturowe. Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy skupia się na performatywnie konstruowanej tożsamości genderowej, ustanawianej na powieściowej scenie. W rozdziale drugim na plan pierwszy wysuwają się odmiany narracji auto i biograficznej w fikcji. Trzeci rozdział koncentruje się na literackich transformacjach tradycyjnych baśni oraz tworzeniu nowych utworów odwołujących się do konwencji baśniowych, których celem jest nicowanie kulturowych ról genderowych w nie wpisanych. Czwarty rozdział poświęcony jest postaci fikcyjnego pisarza, poprzez którą dokonuje się przewartościowanie znaczenia tożsamości genderowej w procesie literackim. Nasuwa się konkluzja, iż podczas gdy literatura anglojęzyczna traktuje kwestie tożsamości genderowej z dystansem, literatura polska odsłania opresywność tych ról, co świadczy o emancypacyjnym stanie świadomości kulturowej.

Opracował Marian Zaczyński we współpracy z Elżbietą Król